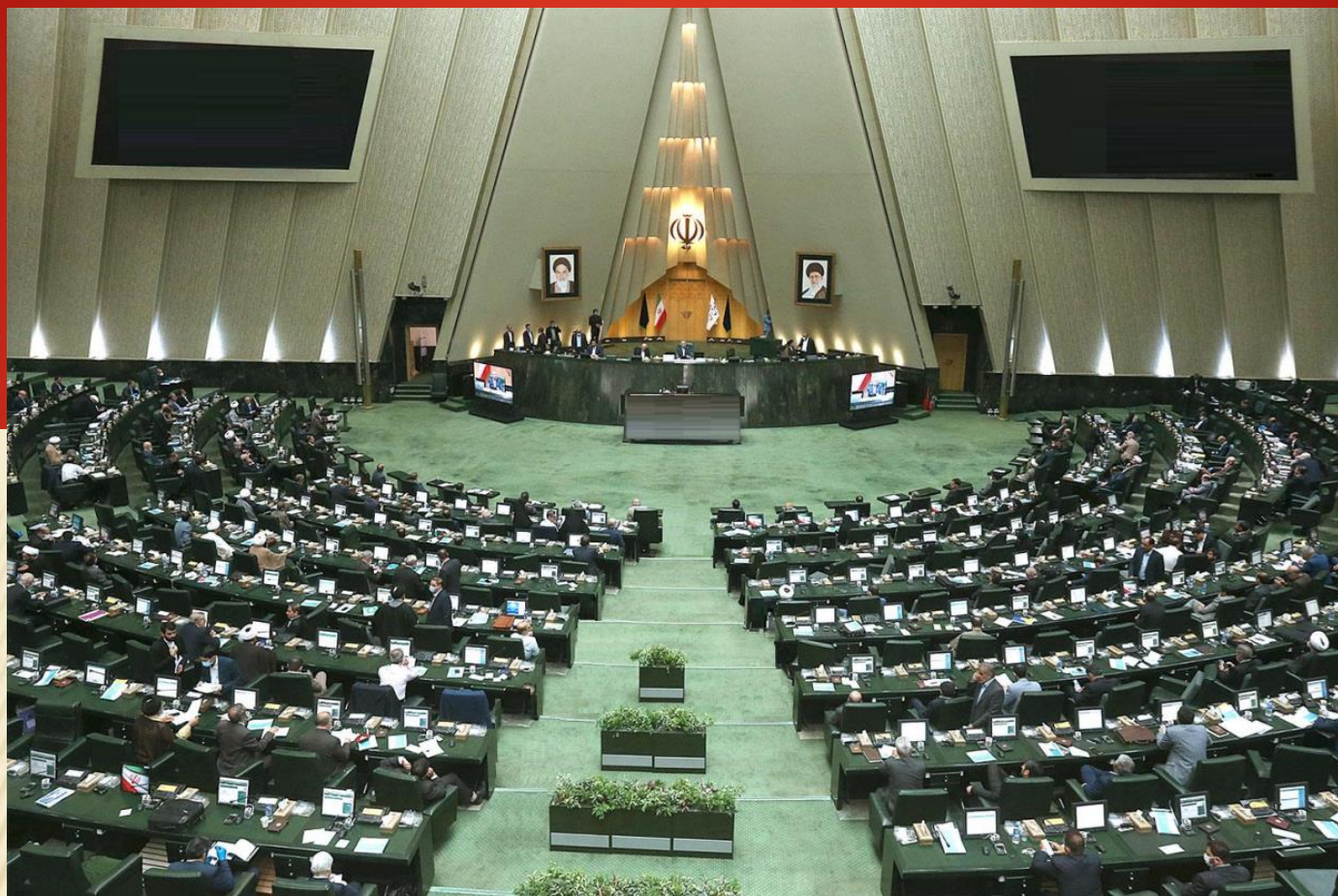

پدافند شیمیایی

ویژه نمایندگان مجلس شورای اسلامی

عنوان: پدافند شیمیایی ویژه نمایندگان مجلس شورای اسلامی

تألیف: معاونت توسعه فرهنگی قرارگاه پدافند شیمیایی

صفحه آرای: مهدی شهپری

ناشر: سبک نو

نوبت چاپ: چاپ اول، ۱۴۰۱

تیراژ: چاپ اول ۴۰۰ نسخه

تعداد صفحات: ۲۴ صفحه

کلیه حقوق، اعم از چاپ و تکثیر، نسخه برداری، ترجمه و اقتباس برای سازمان پدافند غیرعامل محفوظ است.

محتوا :

- مقدمه
- در منظر ولایت و رهبری
- تعاریف
- اسناد بالادستی
- ضعف ها
- چالش ها
- نقش و جایگاه مجلس شورای اسلامی
- انتظارات حمایتی
- انتظارات مشارکتی
- گذری بر حوادث شیمیایی ایران و جهان

مقدمه :

امروزه تأثیرات و پیامدهای مهلک و مخرب تهدیدات و مخاطرات شیمیایی به گونه ای جدی و نگران کننده است که دولت ها را موظف می کند به عنوان بخشی از وظایف حاکمیتی، نسبت به مصون سازی زیرساخت ها و حصول اطمینان از صحت بکارگیری این مواد در بخش های مختلف و آمادگی مقابله با حوادث آن، به صورت بنیادین، برنامه ریزی و اقدام نمایند.

آنچه در این مجال کوتاه به آن می پردازیم، اشاره ای گذرا به جایگاه و نقش مجلس شورای اسلامی به عنوان مهمترین نهاد قانونگذاری و نظارتی کشور در این مقوله از منظر پدافند غیرعامل شیمیایی است.

در منظر ولایت و رهبری :

اهمیت « پدافند غیرعامل » :

مسئله پدافند غیرعامل، مسئله‌ی بسیار مهمی است و هر روزی که از آن می‌گذرد بر اهمیت پدافند غیرعامل افزوده می‌شود.

یعنی شیوه‌های تهاجم دشمنان به نحوی است که پدافند در مقابل آن‌ها در قالب پدافند غیرعامل، کاملاً پیچیده و مهم و علمی و همه‌جانبه است.

این را در درجه اول باید مدیران کشور درک و احساس کنند.

اگر چنانچه مدیران ارشد کشور اهمیت پدافند غیرعامل را درک نکنند و پدافند غیرعامل آنچنان که باید و شاید در کشور توسعه پیدا نکند و اعمال نشود، ما در معرض تهدیدهایی قرار می‌گیریم که بعضی از آن‌ها قابل جبران نیست.

اگر بناست این بی‌توجهی ادامه پیدا کند، قطعاً ضربه خواهیم خورد.

اهمیت « پدافند شیمیایی » :

- امکان پدافند حداکثر در (ش.م.ه) بوجود آید.
- صنایع پشتیبانی‌کننده از پدافند جنگ نوین شامل، پیشگیری، رفع آلودگی و درمان را ایجاد، تقویت و متناسب با تهدیدات گسترش دهید.
- موضوع « پدافند شیمیایی » را در دستور کار قرار دهید.

تعاریف :

تهدیدات و مخاطرات شیمیایی* : (به اختصار)

هرگونه امکان آسیب به مردم و سرمایه های کشور از طریق مواد شیمیایی (پرخاطر)

حوزه ها و بسترهای وقوع تهدیدات و مخاطرات شیمیایی :

- ☐ جنگ
 - بمباران شیمیایی
 - بمباران زیرساخت ها و مراکز شیمیایی صنعتی و خدماتی در حمله نظامی دشمن
- ☐ صنعت
 - حوادث شیمیایی (فرایندی، عمدی و خرابکارانه)
 - سخت افزاری و نرم افزاری یا سایبری) در مراکز صنعتی و خدماتی حوادث شیمیایی حوزه حمل و نقل
- ☐ تروریسم
 - با اهداف اقتصادی، امنیتی و انسانی
- ☐ قاچاق
 - تولید و عرضه محصولات بدون نظارت
 - واردات بدون نظارت

پیامدها: تلفات و آسیب های انسانی، خسارات مالی و اقتصادی، چالش های امنیتی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی

پدافند شیمیایی * : (به اختصار)

مجموعه ای از تدابیر و اقدامات در جهت ارتقاء توان، ظرفیت و آمادگی مواجهه، تاب آوری و مصونیت جامعه در برابر تهدیدات، حوادث و مخاطرات شیمیایی

اسناد بالادستی :

- سیاست‌های کلی نظام در موضوع پدافند غیرعامل ابلاغی مقام معظم رهبری (مدظله العالی)
- قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور - ماده ۵۸
- قوانین برنامه پنج‌ساله توسعه جمهوری اسلامی ایران
- اساسنامه سازمان پدافند غیرعامل کشور - ماده ۱۰
- و

- سند راهبردی پدافند شیمیایی کشور ابلاغی کمیته دائمی پدافند غیرعامل کشور در سال ۱۳۹۳

با هدف تولید مفاهیم و درک مشترک از پدافند شیمیایی در سطح مسئولان این حوزه و هم‌افزایی هوشمندانه دستگاه‌های ذیربط، توسط سازمان پدافند غیرعامل کشور تدوین و پس از تأیید و تصویب کمیته دائمی پدافند غیرعامل، در اختیار دستگاه‌های اجرایی مخاطب قرار گرفت.

- نظام مصون‌سازی و عملیات پدافند شیمیایی ابلاغی کمیته دائمی پدافند غیرعامل کشور در سال ۱۳۹۹

مجموعه‌ای از تعیین نقش‌ها، وظایف، روابط و نحوه تعاملات بخش‌های مختلف کشوری و لشگری در راستای ارتقای مصونیت افراد و سرمایه‌ها و اقدامات عملیاتی در حوزه پدافند شیمیایی

ضعف‌ها :

برگرفته از سند راهبردی پدافند شیمیایی کشور

- ۱- ضعف در هماهنگی بین دستگاهی و ساز و کار منسجم پدافند شیمیایی
- ۲- نبود ساختار و سازمان مناسب با تهدیدات شیمیایی در کشور
- ۳- آمایش و استقرار نامناسب برخی صنایع شیمیایی کشور در جوار مراکز جمعیتی و عدم تعیین حریم حفاظت جمعیتی برای این صنایع
- ۴- کمبود آئین نامه ها و قوانین ملی مرتبط با حوزه پدافند شیمیایی
- ۵- ضعف در قوانین جاری کشور در زمینه تعیین وظایف و مسئولیت ها
- ۶- ضعف در نظام پسمانداری مواد و کالاهای شیمیایی در کشور
- ۷- ضعف آمادگی • یگان‌های امداد و نجات در برابر حوادث شیمیایی
- ۸- ضعف آموزش عمومی و فرهنگ سازی در کارکنان، مسئولین و مردم
- ۹- وابستگی در برخی حوزه‌های دانشی، تجهیزات و فناوری های مرتبط با پدافند شیمیایی
- ۱۰- ناکافی بودن نظام حقوق بین الملل در پدافند شیمیایی

چالش ها :

- ۱) برخی مراکز و زیرساخت های شیمیایی پرخطر، همچنان بدون در نظر گرفتن تهدیدات و مخاطرات شیمیایی متصوره، در درون و حاشیه شهرها احداث می شوند!
- ۲) مسئولین برخی از مراکز و صنایع شیمیایی پرخطر که به دلیل توسعه جغرافیای شهرها، در حریم مراکز جمعیتی قرار گرفته اند، در برابر انتقال به خارج از شهر یا رعایت حریم ها و دیگر الزامات و ملاحظات، مقاومت می کنند!
- ۳) برخی افراد سودجو، بدون داشتن مجوز فعالیت، به دور از نظارت دستگاه های متولی، اقدام به تولید مواد شیمیایی غیرمجاز یا محصولات دارای مواد شیمیایی مضر و توزیع آن در سطح جامعه می کنند!
- ۴) برخی کالاهای دارای مواد شیمیایی پرخطر و آسیب زا، به صورت غیرمجاز و قاچاق از مبادی قانونی و غیرقانونی وارد کشور شده و سلامت مردم را تهدید می کند!
- ۵) حوزه حمل و نقل مواد شیمیایی پرخطر، به ویژه جاده ای، همچنان شاهد حوادث پرتکرار با پیامدهای ناگوار است!
- ۶) پساب و شیرابه های شیمیایی ناشی از رهاسازی خارج از ضوابط پسماندها و فعالیت صنایع در برخی نقاط، منابع طبیعی از جمله آب های زیرزمینی و رودخانه ها را آلوده و سلامت مردم و محیط زیست را با تهدیدات و مخاطرات جدی روبرو نموده است!
- ۷) تعامل لازم بین دستگاه های اجرایی در استفاده بهینه از ظرفیت های کشور در جهت کاهش حوادث و آسیب پذیری ها و مواجهه با تهدیدات و مخاطرات شیمیایی، وجود ندارد!
- ۸) برخی دستگاه ها و سازمان های مجری به دلیل ضعف های قانونی و نظارتی، در انجام وظایف کوتاهی می کنند!!
- ۹- عموم مردم به ویژه جمعیت مجاور با مراکز و صنایع شیمیایی پرخطر، از آمادگی روانی، دانشی و تجهیزاتی لازم در مواجهه با حوادث و مخاطرات شیمیایی محتمل، برخوردار نیستند!

نقش و جایگاه مجلس شورای اسلامی :

براساس سند راهبردی پدافند شیمیایی کشور، « **قوه مقننه** » در جایگاه دستگاه های مشارکت کننده و حمایت کننده در حوزه پدافند شیمیایی کشور قرار دارد:

حمایت و پشتیبانی در ارتقای مصونیت کشور در برابر تهدیدات و مخاطرات شیمیایی در سطوح کلان ملی در جایگاه **قانونگذاری** -

به روز رسانی قوانین و رفع خلاءهای قانونی -

و **نظارت بر اجرا** در سطح دستگاه های اجرایی و همچنین در سطح شهرستان (حوزه انتخابیه)

فرماندار بیرجند

کاسه صبر مردم برای انتقال صنوف آلاینده از شهر لبریز شد

فرماندار بیرجند گفت: حدود ۱۰ محال است برای انتقال صنوف آلاینده بیرجند در حال جنگی هستیم اما صابران به گوش کسی نمی رسد و دیگر صبر مردم از روده و قنداق میسر نمی آید. صنوف آلاینده لبریز شده است.

فرماندار بیرجند خاطرنشان کرد: در آستانه رمضان هستیم و مسئولان باید برای آزادی مردمی و بهداشتی یک مسئول صبر می بردند و راه می یافتند.

نور و خانه و ترک از این اقدام وادای برای کارسانی داشته است.

فرماندار بیرجند خاطرنشان کرد: در آستانه رمضان هستیم و مسئولان باید برای آزادی مردمی و بهداشتی یک مسئول صبر می بردند و راه می یافتند.

انتظارات حمایتی :

در حوزه قانونگذاری

- ۱- تصویب قوانین در خصوص انطباق ایجاد مراکز و زیرساخت های شیمیایی با اقلیم و جغرافیای منطقه
باتوجه به تأثیرات مخرب فعالیت این مراکز بر محیط زیست، آلودگی منابع طبیعی و تبعات انسانی آن
- ۲- تصویب قوانین در خصوص تعادل حجم و میزان انبارش، حمل و نقل و مصرف مواد شیمیایی پرخطر در محدوده های
جغرافیایی
- ۳- تصویب قوانین در خصوص نظارت مؤثر بر ورود مواد و کالاهای شیمیایی پرخطر به کشور توسط مراجع ذیربط
- ۴- تصویب قوانین در خصوص ساماندهی وضعیت توزیع و فروش مواد شیمیایی پرخطر منطبق بر قوانین و ملاحظات ایمنی،
امنیتی و دفاعی
- ۵- تصویب قوانین در خصوص ساماندهی وضعیت بکارگیری ایمن مواد شیمیایی پرخطر در مصارف صنعتی، آزمایشگاهی،
کشاورزی و خانگی
- ۶- تصویب قوانین الزام آور در خصوص تأمین تجهیزات بومی پدافند شیمیایی از کشف و تشخیص تا رفع آلودگی، درمان
مصدومین شیمیایی و تأمین دارو و تجهیزات درمانی
- ۷- تصویب قوانین الزام آور در خصوص مصون سازی یا خروج مراکز شیمیایی پرخطر از شهرها و مراکز جمعیتی
- ۸- تصویب قوانین الزام آور در تأکید بر برنامه ریزی در حوزه های آموزش و فرهنگ سازی توسط دستگاه های مسئول در جهت
سیانت از جان مردم در برابر تهدیدات و مخاطرات شیمیایی
- ۹- تصویب قوانین کارآمد و الزام آور در تداوم کارکرد صنایع شیمیایی کلیدی و تأمین مواد شیمیایی راهبردی
- ۱۰- تصویب قوانین اجرایی الزام آور در خصوص حفاظت از مراکز شیمیایی حیاتی و حساس
- ۱۱- تصویب قوانین الزام آور در خصوص پیگیری مطالبات حقوقی مصدومین شیمیایی جنگ تحمیلی
- ۱۲- تصویب قوانین لازم در خصوص توزیع عادلانه حمایت های مادی و معنوی از مصدومین شیمیایی کشور

انتظارات مشارکتی :

در حوزه نظارت بر عملکرد دستگاه های اجرایی و مسئولان اجرایی در شهرستان تحت پوشش

۱- نظارت بر وضعیت پراکندگی زیرساخت های شیمیایی کشور (مطابق با طرح های کلان ملی) مطابق با قواعد آمایش سرزمینی

۲- نظارت بر طراحی، ساخت و فعالیت زیرساخت های شیمیایی پرخطر براساس اصول و ملاحظات ایمنی، امنیتی و پدافند شیمیایی در برابر تهدیدات خارجی و داخلی (رعایت فاصله با نزدیک ترین مراکز جمعیتی مجاور یا مسیرهای عمومی، حفاظت فیزیکی، دسترسی ها، حریم ها، سیستم های هشدار، مستحکم سازی، ...)

۳- نظارت بر وضعیت فرهنگ سازی و آمادگی دستگاه ها نسبت به تهدیدات شیمیایی متصور مراکز شیمیایی نظیر نشت مواد سمی در سطح شهرستان (مواردی از جمله هم افزایی سازماندهی ظرفیت ها، آموزش، تجهیز، رزمایش، هماهنگی با مراکز درمانی، پیش بینی مکان های امن جهت تخلیه و جابجایی جمعیت در معرض خطر، هماهنگی با شهرستان های معین و ...)

۴- نظارت بر وضعیت برخورد با متخلفانی که با اقدامات خارج از قانون و نظارت، بستر وقوع مخاطرات شیمیایی را در سطح شهرستان ایجاد می کنند.

گذری بر حوادث شیمیایی ایران و جهان

ایران

جنگ شیمیایی رژیم بعث عراق علیه ایران

از ابتدای جنگ دشمن یعنی بارها بسیاری مناطق جنگی و غیرجنگی ایران را هدف سلاح های شیمیایی قرار داد. در جریان این حملات وحشیانه که علیرغم ممنوعیت های بین المللی انجام شد، ۱ میلیون نفر در معرض عوامل شیمیایی قرار گرفتند، بیش از ۸ هزار نفر شهید، بیش از ۱۰۰ هزار نفر دچار مصدومیت شدید شیمیایی و بیش از ۶۵ هزار نفر همچنان دچار عوارض شیمیایی و نیازمند مراقبت های پزشکی هستند.

گذری بر حوادث شیمیایی ایران و جهان

ایران

حوادث شیمیایی حوزه صنعت و خدمات

انفجار، آتش سوزی و انتشار مواد شیمیایی آلاینده و سمّی از کارخانه‌ها و شرکت‌های شیمیایی در محیط، به دلیل نقص قوانین، عدم اجرای صحیح قوانین، سهل انگاری در رعایت الزامات و ملاحظات ایمنی، عدم نظارت دقیق بر اجرای قوانین هرساله تلفات و خسارات سنگینی را بر کشور وارد می نماید.

گذری بر حوادث شیمیایی ایران و جهان

ایران

حوادث شیمیایی حوزه حمل و نقل

جایجایی روزانه ده‌ها میلیون لیتر ماده شیمیایی قابل اشتعال، انفجاری و سمی از طریق ریل، جاده و لوله، در بستری از ضعف‌های زیرساختی، قانونی و نظارتی، یکی از پرتکرارترین حوادث خسارت‌بار را در کشور رقم زده است:

- انفجار قطار باربری حامل گوگرد، نفتا، کود شیمیایی و پنبه در ایستگاه خیام نیشابور با ۳۲۰ نفر کشته و بیش از ۴۶۰ مصدوم (سال ۱۳۸۲)
- برخورد تانکر حامل سوخت با اتوبوس مسافری و آتش سوزی در مسیر یاسوج سهند با ۱۱ کشته (سال ۱۳۹۷)
- برخورد تانکر حامل سوخت با اتوبوس مسافری و آتش سوزی در مسیر اصفهان نطنز با ۲۱ کشته (سال ۱۳۹۷)

۱۱ کشته در ۲ حادثه آتشین برای غول‌های آهنین
تصادف آتشین دو کامیون در جاده قدیم رشت به قزوین سه کشته بر جای گذاشت.
در جریان واژگونی تانکر حامل سوخت در تبریز هم دو نفر در آتش سوختند.
این حادثه ساعت ۲۳:۳۰ شامگاه ۱۱ شهریور رخ داد.

تانکر حمل سوخت متفجر شد
رئیس پلیس راه استان کرمانشاه گفت: یک دستگاه تانکر حمل سوخت در محدوده حمل-اسلام آباد غرب پس از واژگونی و آتش سوزی، متفجر شد.
به گزارش خبرگزاری فارس از اسلام آباد غرب، سرهنگ محمد حمیدی افزود: یک دستگاه تانکر حمل سوخت ساعت ۹ صبح دویز (مستقله) در محل فیلدگاه افسرانی واقع در ۱۰ کیلومتری محور اسلام آباد غرب به سمت اهواز متفجر شد.

گذری بر حوادث شیمیایی ایران و جهان

ایران

حوادث شیمیایی حوزه قاچاق

سالانه میلیون ها تن مواد و کالای قاچاق دارای مواد شیمیایی مضر برای سلامتی وارد کشور یا در کارگاه های بدون مجوز، به دور از نظارت دستگاه های مسئول، به صورت غیرقانونی، تولید و در بازار عرضه و مورد استفاده مردم قرار می گیرد که تأثیرات سوء آن بر سلامت افراد جامعه و طبیعت تهدیدی جدی است.

گذری بر حوادث شیمیایی ایران و جهان

استفاده داعش از سلاح شیمیایی در ترکیت

بانگاه خبری تحلیلی انتخاب (Entekhab.ir):

تروریست‌های داعش برای جلوگیری از پیشروی نیروهای عراقی در شهر ترکیت از سلاح‌های شیمیایی استفاده کرده بودند.

به گزارش تسنیم، تروریست‌های داعش برای جلوگیری از پیشروی نیروهای عراقی در شهر ترکیت، از سلاح‌های شیمیایی استفاده کرده بودند.

مواد شیمیایی همچون گاز کلر و نیترات آمونیوم که داعش در بمب‌های کنار جاده‌ای و داخل خانه‌های ترکیت کار گذاشته بودند کشف شد. تروریست‌های داعش قصد داشتند از این بمب‌های شیمیایی علیه نظامیان عراقی و نیروهای داوطلب که وارد ترکیت شده بودند استفاده کنند.

این در حالی است که ماه گذشته نیز تروریست‌ها در منطقه دیگری از استان نینوا، بمب‌های شیمیایی علیه نظامیان عراقی و نیروهای داوطلب کار گذاشته بودند.

انگلیس: مادر فتنه‌های شیمیایی

بریتانیا در دمشق در گفت‌وگویی با گری رابرتسون، مجری شبکه بی‌بی‌سی در پاسخ به این سوال که «نورشی‌ها (جیش الاسلام) چه نفعی از صحنه‌سازی حمله شیمیایی می‌برند؟» گفت: «واضح نیست» بچه هم می‌فهمند هدف، تحریر ما به مداخله نظامی جهادی (تروریست)‌ها ما رو ملغیه کردن. از خودت بی‌پرس چه سودی برای اسد دلت؟ غفلت رو به کار بگیرا چرا اسد باید در لحظه اول

غفلت اول
عنوان امدادگران
ند می‌شوند
ویندویی از سخنان
کلاسفیدها بخشن
ل نومازبان به اعتراف
ن اقدام غیر اخلاقی
ن زده‌اند، مشارکت

جهان

جنگ و تروریسم شیمیایی

براساس گزارش سازمان منع سلاح‌های شیمیایی، داعش ده‌ها حمله شیمیایی در سوریه و عراق با بکارگیری گازهای سمی انجام داده که صدها کشته و هزاران مصدوم شیمیایی در پی داشته است.
در سال ۱۹۹۵ انتشار گاز سارین توسط یک گروه تروریستی در متروی توکیو باعث کشته شدن ۱۳ نفر و مصدومیت هزاران نفر شد.

گذری بر حوادث شیمیایی ایران و جهان

هند (۱۹۸۴ م)

نشت و انتشار مواد سمی در سطح شهر

نشت ۴۰ تن گاز سمی متیل ایزوسیانات از کارخانه تولید حشره کش شرکت آمریکایی (یونیون کارباید) در شهر بوپال، با جان باختن حدود ۳۵۰۰ نفر از مردم همجوار در همان ساعات نخست حادثه! شد. آماری که به تدریج تا ۱۸۰۰۰ نفر رسید و البته ۳۰۰ هزار نفر مصدوم!

بنابر اعلام زیست شناسان، با گذشت چندین سال از زمان وقوع این حادثه، همچنان زمین و شرایط آب و هوایی این منطقه مسموم بوده و هزاران تن از مردمی که در اطراف محل این حادثه زندگی می کنند از اثرات ناشی از وجود مواد شیمیایی باقیمانده در محیط رنج می برند.

گذری بر حوادث شیمیایی ایران و جهان

چین (۲۰۱۵م)

انفجار در حوزه انبارش

انفجار و آتش سوزی در کانتینرهای حمل مواد شیمیایی در بندر تیانجین با ۱۷۳ کشته و ۸۰۰ مصدوم و میلیاردها دلار خسارت یکی از بزرگترین حوادث چین شد که ناشی از انبارش نایمن مواد شیمیایی پرخطر بود.

لبنان (۲۰۲۰م)

انفجار در حوزه انبارش

انفجار و آتش سوزی در انبار مواد شیمیایی در بندر بیروت باعث تخریب و آسیب به نیمی از شهر بیروت شد. شدت خسارت به نحوی بود که شورای عالی دفاع لبنان، بیروت را یک شهر ویران شده اعلام کرد. بیش از ۲۰۰ نفر کشته و ۷۰۰۰ نفر مصدوم، ۳۰۰ هزار نفر بی خانمان و ۸ میلیارد دلار خسارت! نتیجه ی این حادثه بود.

یادداشت:

قرارگاه پدافند شیمیایی کشور

معاونت توسعه فرهنگی

۱۴۰۱